

ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
5ο εξάμηνο

Αβαγιάνου Αθηνά

Διάλεξη 2η

Βασικά σημεία της διάλεξης

1. Η φορντική κρίση της δεκαετίας του 1970
2. Μεταφορντισμός / Νεοφορντισμός
3. Η σημασία της γνώσης και της καινοτομίας στον σύγχρονο κόσμο
4. Χαρακτηριστικά του σύγχρονου προτύπου συσσώρευσης
5. Cognitive capitalism

The background features a dark teal gradient with dynamic light effects. On the left, a bright blue lens flare or light source emits rays that fan out across the frame. Interspersed with these rays are numerous small, glowing blue dots that form a sense of motion and depth, resembling a particle stream or a data visualization. The overall aesthetic is futuristic and high-tech.

Φωντισμός - Μετα/Νεο- Φορντισμός

Μεταβάσεις στον τρόπο ανάπτυξης

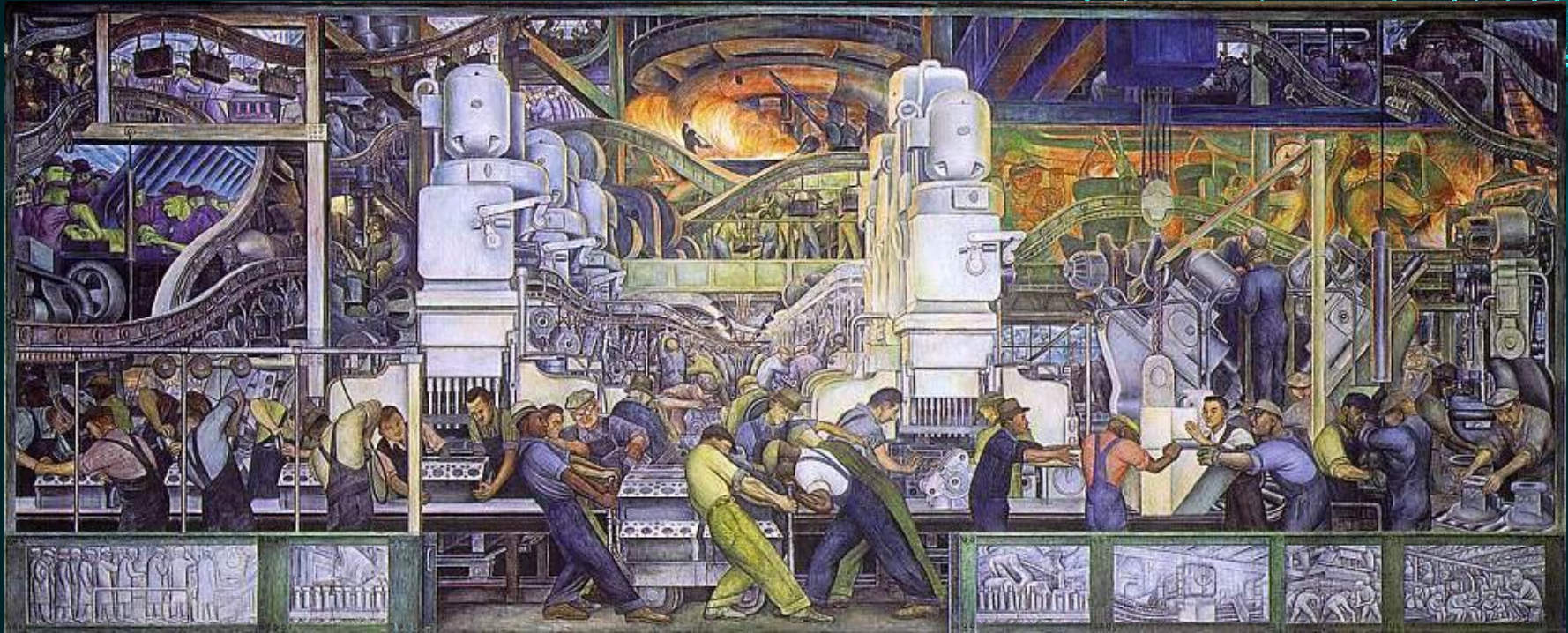
φορντισμός

ένα σύστημα βιομηχανικής παραγωγής και κοινωνικής οργάνωσης που αναπτύχθηκε από τον Χένρι Φορντ, ιδρυτή της Ford Motor Company, στις αρχές του 20ού αιώνα.

- Μαζική παραγωγή: Παραγωγή σε γραμμή συναρμολόγησης, τυποποίηση, διάσπαση της παραγωγικής διαδικασίας σε απλές, επαναλαμβανόμενες εργασίες, εξειδίκευση σε μια λειτουργία.
- Οικονομίες κλίμακας: μείωση του κόστους ανά μονάδα, μεγαλύτερη παραγωγή με χαμηλότερο κόστος
- Υψηλότεροι μισθοί και μαζική κατανάλωση: αύξηση μισθών για να μπορούν οι εργαζόμενοι να αντέξουν οικονομικά τα προϊόντα που κατασκεύαζαν, δημιουργία μιας τάξης μαζικών καταναλωτών

φορντισμός

- Μηχανοποίηση - κατακερματισμός της εργασίας: μηχανοποίηση και τεχνολογία, μηχανήματα για μεγάλο μέρος της επαναλαμβανόμενης, χειρωνακτικής εργασίας, κάθε εργαζόμενος εκτελεί μια συγκεκριμένη εργασία, μειωμένη ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό, μονότονη εργασία

Η κρίση του φορντισμού 1960 - 1970

- κορεσμός της αγοράς
- η μετακίνηση της προτίμησης των καταναλωτών από τυποποιημένα προϊόντα σε περισσότερο εξειδικευμένα και οικοτεχνικά
- αστάθεια των οικονομιών των αναπτυσσόμενων χωρών
- ανταγωνισμός με τα αναπτυσσόμενα έθνη που μπορούσαν να παράγουν μαζικά και φθηνά τυποποιημένα προϊόντα

Η κρίση του φορντισμού 1960 - 1970

- Πτώση παραγωγής και παραγωγικότητας
- Μείωση επενδύσεων παγίου κεφαλαίου
- Κρίση παραδοσιακών βιομηχανικών κλάδων
- Κλείσιμο παραγωγικών μονάδων, τεχνολογικός εξορθολογισμός, μετεγκαταστάσεις εργοστασίων σε χώρες και περιφέρειες χαμηλού κόστους
- Μείωση θέσεων βιομηχανικής απασχόλησης, αύξηση ανεργίας
- Στασιμότητα, υψηλός πληθωρισμός (στασιμοπληθωρισμός)
- Μείωση κερδοφορίας κεφαλαίου
- Δημοσιονομική κρίση—κρίση κράτους πρόνοιας
- Αυξανόμενη αστάθεια του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος

Τα χαρακτηριστικά της κρίσης

Επιβράδυνση ρυθμών αύξησης μακροοικονομικών μεγεθών:

- ΑΕΠ
- Προστιθέμενη αξία, παραγωγικότητα, απασχόληση στη μεταποιητική βιομηχανία
- Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου
- Όγκος εξαγωγών
- Απολαβές εργαζομένων

Ρυθμοί ανάπτυξης σε χώρες του ΟΟΣΑ 1968-88
(μέσοι ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής %)

ΑΕΠ	1968-73	1973-79	1979-88
ΗΠΑ	2,0	1,4	1,8
Ιαπωνία	8,7	3,6	4,1
Γερμανία	4,9	2,3	1,7
Γαλλία	5,5	2,8	1,9
Ηνωμένο Βασίλειο	3,4	1,5	2,2
Ιταλία	4,5	3,7	2,4
Αυστρία	5,9	2,9	1,9
Βέλγιο	5,6	2,2	1,8
ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ			
ΗΠΑ	3,7	1,9	--
Ιαπωνία	11,7	3,6	6,8
Γερμανία	5,5	1,7	0,6
Γαλλία	8,1	2,7	0,0
Ηνωμένο Βασίλειο	2,9	-0,7	--
Ιταλία	6,8	5,5	2,5
Αυστρία	7,4	2,6	1,8
Βέλγιο	8,4	1,5	2,1
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ¹			
ΗΠΑ	3,5	0,9	--
Ιαπωνία	9,5	5,0	5,8
Γερμανία	4,5	3,1	--
Γαλλία	5,8	3,7	2,2
Ηνωμένο Βασίλειο	3,9	0,6	--
Ιταλία	6,4	5,3	4,0
Αυστρία	5,5	--	1,6
Βέλγιο	8,2	5,0	4,5
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ			
ΗΠΑ	3,7	1,9	2,8
Ιαπωνία	12,5	1,5	4,7
Γερμανία	5,5	0,5	0,8
Γαλλία	7,1	0,2	1,2
Ηνωμένο Βασίλειο	2,0	0,2	3,3
Ιταλία	4,1	0,4	2,0
Αυστρία	8,1	1,1	1,3
Βέλγιο	4,4	1,5	0,8

Αγγλοσαξονικό παράδειγμα

1. Συσσώρευση
2. Κρίση
3. Αναπροσαρμογή

Ηπειρωτική Ευρώπη

1. Συσσώρευση
2. Κρίση
3. Αδυναμία αναπροσαρμογής

Ιαπωνία

1. Συσσώρευση
2. Κατάρρευση
3. Μερική ανάκαμψη

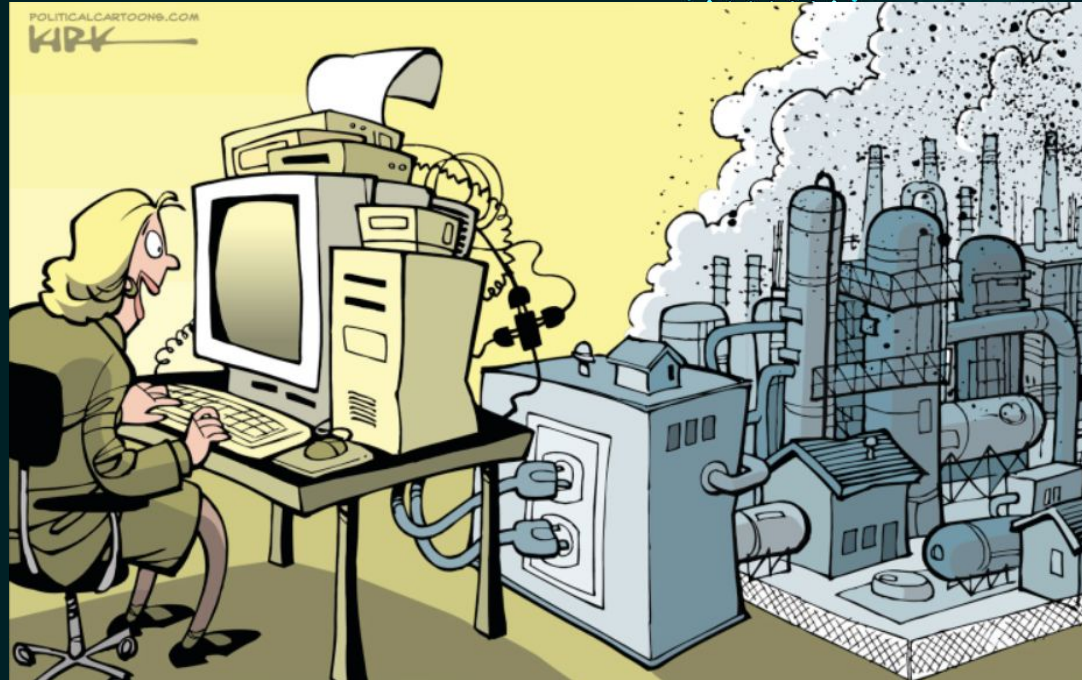
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ →

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΦΟΡΝΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

ΚΟΙΝΟΣ ΠΑΡΑΝΟΜΑΣΤΗΣ: ΚΑΘΙΖΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '70

1980: αναδιάρθρωση, νέο μοντέλο ανάπτυξης (καθεστώς συσσώρευσης)

- Μετα-βιομηχανική κοινωνία
- Καθεστώς ευέλικτης εξειδίκευσης ή ευέλικτης συσσώρευσης
- Νέα οικονομία (και κοινωνία) της γνώσης και της πληροφορίας
- Πληροφοριακός καπιταλισμός

Ανάδυση νέων

πρακτικών

Ευέλικτη συσσώρευση

1. Έμφαση στην καινοτομία , την E&A
2. Εξειδίκευση παραγωγής →στόχευση σε ειδικές (μη μαζικές) αγορές
3. Παραγωγική ευελιξία-παραγωγή κατά παρτίδες →Just In Time (JIT)
4. Ευέλικτοι βιομηχανικοί εξοπλισμοί (Flexible Manufacturing Systems- FMS) → επαναπρογραμματιζόμενα μέσω ΗΥ μηχανήματα πολλαπλών χρήσεων
5. Ευελιξίες στην οργάνωση της εργασίας
6. Αποκαθετοποίηση παραγωγής – εξειδικευμένες δικτυωμένες επιχειρήσεις / clusters/υπεργολαβικά δίκτυα παραγωγής/στενές σχέσεις παραγωγών-προμηθευτών.
7. Αποκέντρωση παραγωγής με παράλληλο συγκεντρωτισμό του εταιρικού ελέγχου (παγκοσμιοποιημένο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο)

Ανάδυση νέων πρακτικών Ευέλικτα Συστήματα Παραγωγής

ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Συνδυασμός των υπολογιστών με τις τεχνολογίες αυτομάτου ελέγχου και μηχανών για την κατασκευή συστημάτων παραγωγής.

Αυτοματοποίηση πρώτου βαθμού
Αυτοματοποίηση δευτέρου βαθμού

Ο αυτοματισμός ασχολείται όχι μόνο με τη **μηχανοποίηση απλών και σύνθετων μεθόδων παραγωγής**, αλλά και με τα **συστήματα μεταφοράς και ελέγχου** που τις συνδέουν.

Ανάδυση νέου κύκλου ανάπτυξης ή νεοεκβιομηχάνισης.

- Νέες βιομηχανίες έντασης γνώσης και τεχνολογίας (μικροηλεκτρονική, τηλεπικοινωνίες, πληροφορική, βιοτεχνολογία και γενετική μηχανική, νανοτεχνολογίες/νέα υλικά, επιστημονικά όργανα ακριβείας, συστήματα αυτομάτου ελέγχου και ρομποτικής, ενέργεια, περιβάλλον)
- Νέος τριτογενής (ή τεταρτογενής) τομέας στα κέντρα των μητροπόλεων (Υπηρεσίες παραγωγού ή επιχειρηματικές υπηρεσίες χρηματοοικονομικές, ασφαλιστικές, νομικές, ερευνητικές, τεχνολογικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες)
- Ανανεωμένοι καταναλωτικοί κλάδοι χειροτεχνικής-βιοτεχνικής παραγωγής έντασης design (π.χ. Τρίτη Ιταλία)

Ο νέος τρόπος ανάπτυξης έπρεπε να εξασφαλίζει

- Την εύρυθμη λειτουργία της «μηχανής της μεγέθυνσης» (συσσώρευση—κέρδη—επενδύσεις)
- Νέες αγορές (οικονομική ολοκλήρωση, παγκοσμιοποίηση)
- Έλεγχο κυκλοφορίας κεφαλαίου
- Διασφάλιση κοινωνικής αναπαραγωγής και διατήρησης του συστήματος

Θεωρητικές συζητήσεις

- Ριζική τομή με τον φορντισμό (μετα-φορντισμός);

Ή μήπως...

- Αναπροσαρμογή του φορντισμού στις νέες συνθήκες (νέο-φορντισμός);

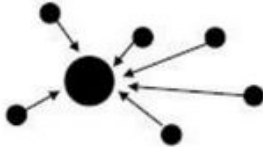
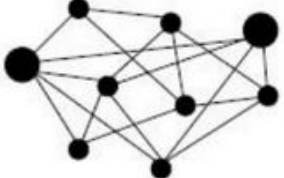
Ευέλικτη συσσώρευση Προεκτάσεις κοινωνικής ρύθμισης

1. Απορρύθμιση κοινωνικών πολιτικών, φονταμενταλισμός των αγορών
2. Επιχειρηματικότητα, ανταγωνιστικότητα, ακραίος ατομικιστικός καπιταλισμός
νεοφιλελευθερισμός

Μεταβάσεις στα πρότυπα της κοινωνικοοικονομικής οργάνωσης

ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ - ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ	ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Αγροτικός	-Αύξηση αποθέματος καλλιεργούμενης γης -Αύξηση αποθεμάτων εργασίας	Ύπαιθρος: κέντρα παραγωγής Πόλεις: κέντρα διοίκησης/ ελέγχου (πολιτικού-στρατιωτικού) και διακίνησης (εμπορίου)
Βιομηχανικός	-Αύξηση αποθεμάτων πρώτων υλών και ενέργειας -Αύξηση αποθεμάτων κεφαλαίου (μέσων παραγωγής)	Ύπαιθρος: αποθέματα εργασίας και πρώτων υλών Πόλεις: κέντρα παραγωγής, διακίνησης, κατανάλωσης, διοίκησης και ελέγχου
Πληροφοριακός	-Αύξηση αποθεμάτων γνώσης -Διαρκής τεχνολογική και οργανωτική καινοτομία	Ύπαιθρος: διαφοροποίηση, διασπορά ανάπτυξης, παραγωγή Πόλεις: κέντρα E&A, νέες τεχνολογίες, τεταρτογενής τομές

Γεωγραφικά μοτίβα ανά τρόπο οργάνωσης

ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΒΑΣΙΚΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΔΟΜΗ
Αγροτικός τρόπος ανάπτυξης	Μικρός αγροτικός οικισμός Διάσπαρτη οικιστική δομή Μικρές πόλεις-εμπορικά, διοικητικά, θρησκευτικά και στρατιωτικά κέντρα	
Βιομηχανικός τρόπος ανάπτυξης (βιομηχανικός καπιταλισμός, φορντισμός)	Πόλη + εργοστάσιο (βιομηχανική πόλη) Πολωμένη ανάπτυξη (μοντέλο κέντρου-περιφέρειας)	
Πληροφοριακός τρόπος ανάπτυξης (μεταβιομηχανικός καπιταλισμός, μεταφορντισμός, ευέλικτη συσσώρευση)	Επιστημονικά και Τεχνολογικά Πάρκα, Τεχνοπόλεις Καινοτομικές περιφέρειες Καινοτομικά εταιρικά δίκτυα Μαρσαλιανές βιομηχανικές συνοικίες ευέλικτης συσσώρευσης Νέος τριτογενής τομέας-κέντρα μητροπόλεων	

Πληροφοριακό ς καπιταλισμός

Από τη μάθηση στην παραγωγή

Η ΑΛΥΣΙΔΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΕΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΜΑΘΗΣΗ

ΓΝΩΣΗ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

- ΝΕΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ (ΥΛΙΚΑ—ΑΥΛΑ)
- ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
- ΝΕΕΣ (Η ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΕΣ) ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Πληροφοριακός καπιταλισμός (cognitive capitalism)

Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας βασίζεται:

- Διαρκής καινοτομία και εμπορευματοποίησή της
- Παραγωγή γνώσεων
- Ικανότητες ανθρώπινου δυναμικού (ανθρώπινου κεφαλαίου)

Το κυρίαρχο τεχνολογικό υπόδειγμα βασίζεται σε:

- Νανοτεχνολογίες, νέα υλικά/εφαρμογές
- Βιοτεχνολογία, γενετική μηχανική
- Τηλεματική (τηλεπικοινωνίες + πληροφορική)
- Τεχνολογίες laser
- Διαστημικές τεχνολογίες
- Περιβαλλοντικές τεχνολογίες

Βασικά χαρακτηριστικά πληροφοριακού καπιταλισμού

Μεγαλύτερα ποσοστά υπεραξίας	Απορρύθμιση κράτους πρόνοιας	Επιταχυνόμενη οικονομική παγκοσμιοποίηση
<p>Τεχνολογικές καινοτομίες - Αύξηση της παραγωγικότητας Συρρίκνωση εργατικών απολαβών / ευελικτοποίηση της εργασίας / μείωση (κατάργηση) παροχών και κεκτημένων δικαιωμάτων Αποκέντρωση παραγωγής σε χώρες/ περιφέρειες χαμηλού κόστους Άτυπη οικονομία Αναδιάρθρωση αγορών εργασίας - δυαδικές αγορές εργασίας Αποδυνάμωση συνδικάτων</p>	<p>Συρρίκνωση δημόσιων λειτουργιών - ιδιωτικοποιήσεις Φορολογικές ενισχύσεις κεφαλαίου Δημοσιονομική λιτότητα (μείωση ποσότητας & ποιότητας κοινωνικών παροχών) Θεσμικές μεταρρυθμίσεις σε βάρος του κόσμου της εργασίας Κρατικές ενισχύσεις της ιδιωτικής Ε&Α Παροχή υποδομών Ε&Α Νεο-φιλελευθερισμός/ φονταμενταλισμός της αγοράς</p>	<p>Νέες τεχνολογίες μεταφορών & επικοινωνιών Συρρίκνωση του χωρο-χρόνου Επιτάχυνση του ρυθμού συσσώρευσης κεφαλαίου Γεωγραφική αποκέντρωση της παραγωγής με ταυτόχρονη συγκέντρωση του ελέγχου Άνοιγμα νέων αγορών - ενσποίηση διάσπαρτων αγορών Πολυεθνικές εταιρείες - παγκόσμια δίκτυα εταιρικού ελέγχου (επιχειρήσεις χταπόδια)</p>

Οργανωτικά χαρακτηριστικά πληροφοριακού καπιταλισμού

Συγκέντρωση διαδικασιών δημιουργίας γνώσης & λήψης αποφάσεων	Αύξουσα ευελιξία του συστήματος	Μετατόπιση από τη μεγάλη καθετοποιημένη επιχείρηση σε αποκεντρωμένα δίκτυα
<p>Διαχωρισμός επιτελικών εργασιών από εργασίες ρουτίνας Αύξηση του ρόλου της κρατικής τεχνοκρατίας Έλεγχος της μεταφοράς τεχνολογιών αιχμής από τα κέντρα των κυρίαρχων εταιριών και εταιρικά ελεγχόμενων οργανισμών</p>	<p>Αλλαγές στις σχέσεις κεφαλαίου-εργασίας Μείωση του ρόλου δημόσιας σφαίρας, δημιουργία δημόσιων-ιδιωτικών συμμαχιών Μεγάλες δυνατότητες προσαρμογής των εταιριών στη δυναμική της παγκοσμιοποίησης -Κατάργηση θεσμικών εμποδίων -Επέκταση υποδομών</p>	<p>Αύξηση των δυνατοτήτων των πολυεθνικών εταιρειών Νέες δυνατότητες ανάπτυξης περιοχών Διευκόλυνση της ροής πληροφοριών και γνώσεων που οδηγούν σε καινοτομίες</p>

Βιομηχανίες σε τεχνολογίες αιχμής

- Σύνθετα οργανικά χημικά
- Ραδιενεργά υλικά
- Φαρμακευτικά προϊόντα
- Σύνθετα πλαστικά
- Αγροτικά χημικά
- Τουρμπίνες και μηχανήματα αντίδρασης
- Πυρηνικές, υδροκίνητες και ηλεκτρικές τουρμπίνες
- Αυτοματοποιημένα συστήματα επεξεργασίας δεδομένων
- Εξοπλισμός τηλεπικοινωνιών
- Ιατρικά ηλεκτρονικά
- Ημιαυτόματες μηχανές
- Πολύπλοκα ηλεκτρικά μηχανήματα
- Αεροσκάφη και διαστημόπλοια
- Σύνθετα οπτικά όργανα
- Σύνθετα όργανα μέτρησης
- Οπλικά συστήματα και πολεμοφόδια

An abstract graphic on the left side of the image. It features a trail of bright blue particles that curves from the top left towards the bottom center. The particles are arranged in a way that suggests motion and energy, with some particles appearing as streaks and others as distinct dots. The overall effect is reminiscent of a particle detector or a data visualization.

Η περίπτωση ΤΟΥ Αμβούργου

Η περίπτωση του Αμβούργου

Λιμάνι/βιομηχανική πόλη

1970s → **Κρίση** στις βιομηχανικές δραστηριότητες λιμενικές, διύλιστήρια, ναυπηγοεπισκευαστικές βιομηχανίες, μεταφορές

Πρώτη αντίδραση:
κρατικές επιδοτήσεις παραδοσιακών κλάδων σε παρακμή

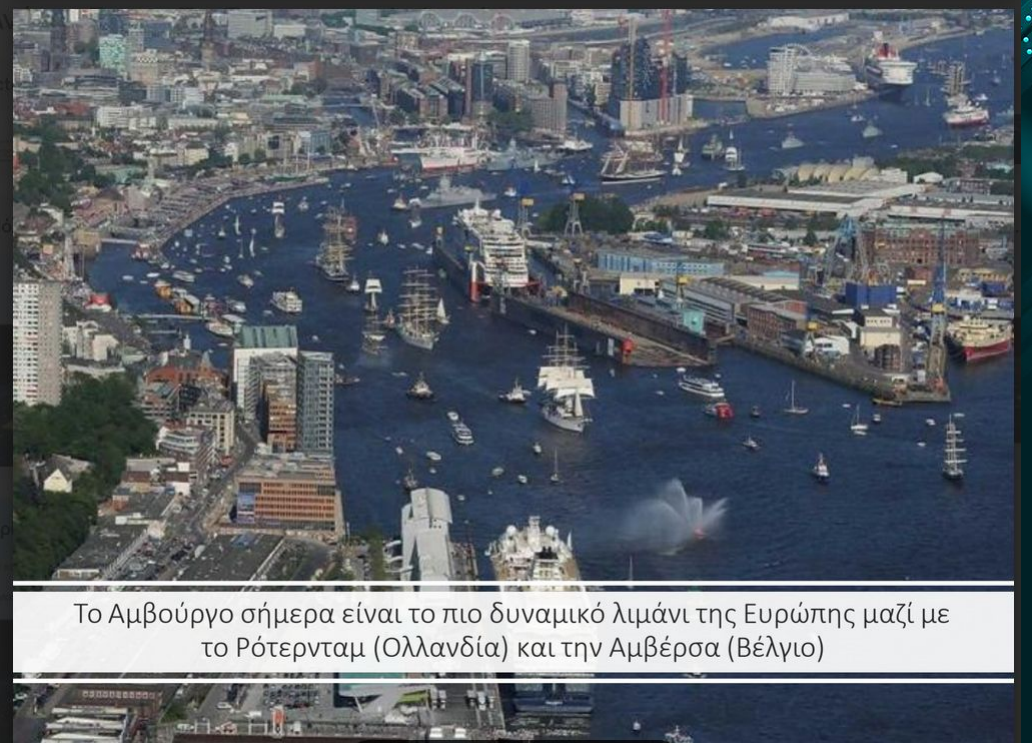
Αναποτελεσματικές !!!

Δεκαετία 1980:
πρωτοβουλία Δήμου → ευρεία κοινωνική συμμαχία → νέα αναπτυξιακή στρατηγική/αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας

Η περίπτωση του Αμβούργου

Βασικά χαρακτηριστικά αντίδρασης:

- Ίδρυση νέου Πολυτεχνείου
- Ανάπτυξη νέων δυναμικών κλάδων (ηλεκτρονικά, πληροφορική, ιατρικές & περιβαλλοντικές εφαρμογές, βιοτεχνολογία, αεροναυπηγική, μέσα ενημέρωσης, port logistics)
- Ανάπτυξη τουρισμού
- Αναπλάσεις περιοχών εμπορίου
- Ίδρυση Τεχνολογικού Πάρκου

Το Αμβούργο σήμερα είναι το πιο δυναμικό λιμάνι της Ευρώπης μαζί με το Ρότερνταμ (Ολλανδία) και την Αμβέρσα (Βέλγιο)